

Sygn. akt I ACz 675/17

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Andrzej Struzik

Sędziowie: SSA Paweł Rygiel

SSA Jerzy Bess (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2017 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ś.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 24 stycznia 2017 roku, sygn. akt IX GC 1026/16

postanawia:

1. z urzędu sprostować oczywistą niedokładność w sentencji zaskarżonego postanowienia poprzez zastąpienie zapisu o treści „o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną” prawidłowym zapisem o treści „o uznanie czynności prawnej za nieważną”;
2. oddalić zażalenie.

SSA Jerzy Bess SSA Andrzej Struzik SSA Paweł Rygiel

Sygn. akt I ACz 675/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Krakowie udzielił zabezpieczenia roszczenia strony powodowej poprzez:

I. ustanowienie zakazu zbywania i obciążania należącego do strony pozwanej udziału wynoszącego 1/4 części w prawie użytkowania wieczystego gruntu, stanowiącego działki o numerach (...) o łącznej powierzchni 0,5415 ha, położonego w Z., zabudowanego budynkiem dworca autobusowego, objęte księgą wieczystą KW nr (...) oraz

II. ustanowienie zakazu zbywania i obciążania należącego do strony pozwanej udziału wynoszącego 1/4 części w prawie własności działki nr (...) o powierzchni 0,1246 ha objętego księgą wieczystą KW nr (...)

- do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie.

Z uzasadnienia przedmiotowego orzeczenia wynika, że uzasadniając wniosek o zabezpieczenie strona powodowa podała, że dłużnik K. K. nadal pozostaje w faktycznym władaniu przedmiotowymi udziałami w nieruchomościach, pomimo, iż zbył je na rzecz pozwanej spółki po cenie 10-krotnie niższej od ich wartości. Dłużnik, według strony

powodowej, wniósł w drodze aportu do pozwanej spółki udziały w nieruchomościach opisanych w treści wniosku, a w zamian otrzymał udziały w pozwanej spółce. Udziały te zostały następnie zbyte na rzecz spółki (...) s.r.o., w której jest on jedynym udziałowcem, spółka ta natomiast posiada 2.500 ze 2.800 wszystkich udziałów. Strona powodowa wskazała również, że czynności te miały na celu jedynie pozorną zmianę właściciela udziałów w nieruchomościach w celu uniknięcia egzekucji, zatem uznać należy, iż zaszyły przesłanki z art. 58 i 83 k.c. w zakresie pozorności umowy zbycia udziałów w nieruchomościach celem obejścia ustawy, w stosunku do których dłużnik K. K. może nadal dokonywać czynności prawnych. Zdaniem powódki istotne jest również to, że wraz ze zbyciem udziałów przez dłużnika na rzecz pozwanej spółki wyzbył się on majątku celem uniemożliwienia zadośćuczynienia roszczeniom banku z tytułu umowy o udzielenie kredytu. Strona powodowa podniosła, że w związku ze zmodyfikowaniem roszczenia – wniesieniem ewentualnego żądania stwierdzenia nieważności czynności prawnej, uzasadnionym jest zakazanie pozwanej spółce zbywania nieruchomości, które były przedmiotem takich czynności prawnych. Uzasadniając interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia, strona powodowa wskazała, że interes prawny uprawnionego w udzieleniu zabezpieczenia wyraża się w tym, że pozwana spółka może dokonać kolejnych rozporządzeń przedmiotowymi nieruchomościami poprzez ich zbycie lub obciążenie. Podała, że w związku z modyfikacją powództwa uznać należy, że podstawy udzielenia zabezpieczenia aktualizują się w pełni – a zatem interes prawny poza stroną powodową posiada każdy wierzyciel K. K., gdyż zbycie lub obciążenie przedmiotowych udziałów w nieruchomościach grozi zniweczeniem możliwości realizacji ewentualnego orzeczenia ustalającego nieważność czynności prawnej.

Sąd Okręgowy wskazał, że wnioskowany przez stronę powodową sposób zabezpieczenia zagwarantuje względne zabezpieczenie jego interesów do czasu prawomocnego zakończenia postępowania we wszczętej sprawie, a jednocześnie nie będzie stanowił nadmiernego obciążenia dla strony pozwanej. W ocenie Sądu I instancji, istnienie roszczenia zostało uprawdopodobnione zarówno wywodem uzasadnienia wniosku, jak również wywodem uzasadnienia pozwu, a wskazane tam okoliczności pozwalają przypuszczać, że roszczenie strony powodowej istnieje rzeczywiście i jest uzasadnione. W zakresie interesu prawnego Sąd Okręgowy podał, że również ta przesłanka została wykazana w sposób prawidłowy – nie budzi bowiem wątpliwości, że dalsze pozostawienie dłużnikowi K. K. możliwości rozporządzania przedmiotowymi udziałami, może w konsekwencji doprowadzić do ich całkowitego wyzbycia się, a to może spowodować utrudnienie lub nawet uniemożliwienie osiągnięcia celu postępowania w sprawie.

Przedmiotowe postanowienie zaskarżyła w całości zażaleniem strona pozwana, zarzucając mu mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. naruszenie:

1. w pierwszym rzędzie - udzielenie zabezpieczenia roszczenia, które albo wygasło (o uznanie czynności za bezskuteczną) albo nie zostało w ogóle sprecyzowane (o ustalenie nieważności czynności prawnej),
2. przepisów art. 730¹ § 1 i 2 k.p.c. i art. 736 § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 243 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. - poprzez błędne przyjęcie, iż powód w sposób dostateczny uprawdopodobnił istnienie własnego interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia,
3. przepisów art. 357 § 2 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 361 k.p.c. - poprzez faktyczne zaniechanie sporządzenia motywacyjnej części wydanego postanowienia, przez co z postanowienia nie wynika, jakie okoliczności faktyczne uznano za uprawdopodobnione i na podstawie jakich zalegających w aktach dowodów stwierdzono uprawdopodobnienie tychże, w związku z czym zaskarżone postanowienie nie poddaje się do kontroli instancyjnej,
4. naruszenie art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - poprzez jego niezastosowanie i wydanie zaskarżonego postanowienia bez wzięcia pod uwagę jakiegokolwiek z okoliczności podniesionych w odpowiedzi na pozew,
5. naruszenie art. 755 § 1 pkt 1 k.p.c. - przez powołanie tego przepisu jako podstawy prawnej rozstrzygnięcia,
6. i w konsekwencji także naruszenie art. 755 § 1 pkt 2 k.p.c. - poprzez jego błędne zastosowanie polegające na udzieleniu zabezpieczenia powództwa pomimo braku spełnienia stosownych przesłanek ustawowych, a mianowicie uprawdopodobnionych przez powoda: roszczenia oraz interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia istniejącego

wówczas, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie,

7. i z ostrożności procesowej także art. 730¹ § 3 k.p.c. - przez jego nieuwzględnienie i udzielenie zabezpieczenia z obciążeniem pozwanej ponad potrzebę.

Na podstawie tak ujętych zarzutów strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia całości oraz o oddalenie wniosku o udzielenie zabezpieczenia, ewentualnie o jego uchylenie w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie strona powodowa wniosła o jego oddalenie w całości oraz o zasądzenie od strony pozwanej na jej rzecz kosztów w postępowaniu zażaleniowym, w tym zastępstwa w sprawie, według norm prawem przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Wskazać na wstępie trzeba, że w ocenie Sądu Apelacyjnego w sentencji zaskarżonego postanowienia doszło do oczywistej niedokładności. Podstawą uwzględnionego wniosku o zabezpieczenie było bowiem zgłoszone przez stronę powodową żądanie uznania zaskarżonej czynności prawnej za nieważną, na co wyraźnie wskazuje jego treść. Wolą zaś Sądu Okręgowego było zabezpieczenie właśnie tego z roszczeń strony powodowej, co wynika również z lektury pisemnego uzasadnienia zaskarżonego postanowienia. Błąd polegający na wskazaniu w sentencji orzeczenia, iż zabezpieczeniu podlega roszczenie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną jest więc oczywistą niedokładnością, która podlega prostowaniu zgodnie z art. 350 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. Wobec powyższego postanowiono jak w pkt 1. sentencji.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 730¹ § 1 k.p.c., udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Wedle natomiast art. 730¹ § 2 k.p.c., interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie.

Co do zasady roszczenie można uznać za uprawdopodobnione, gdy bez szczegółowej analizy wszystkich aspektów faktycznych i prawnych sprawy można na pierwszy rzut oka stwierdzić, że przysługuje ono wnioskodawcy - w świetle przytoczonych przez niego twierdzeń faktycznych, potwierdzonych przedstawionymi dowodami bądź innymi środkami. Uprawdopodobnienie dotyczy zarówno podstaw faktycznych roszczenia, jak i jego podstawy prawnej – dochodzone roszczenie musi więc *prima facie* znajdować podstawę faktyczną i normatywną. Podkreślić również należy, że zgodnie z art. 243 k.p.c., zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne, ilekroć ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu. W postępowaniu zabezpieczającym panuje więc złagodzony rygor dowodowy - uprawdopodobnienie roszczenia nie może być zrównywane z jego udowodnieniem. Postępowanie zabezpieczające nie jest natomiast miejscem na roztrząsanie podstaw samego roszczenia – co do zasady zaś sąd w postępowaniu tym nie prowadzi postępowania dowodowego, lecz na podstawie zgromadzonych w aktach materiałów ocenia, czy roszczenie jest na tyle prawdopodobne, że należy zabezpieczyć przyszłe wykonanie mogącego ewentualnie zapaść orzeczenia korzystnego dla powoda.

W pierwszej kolejności trzeba odnieść się do zarzutu naruszenia przez Sąd I instancji art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. Nie może on odnieść zamierzonego przez żalącego się skutku. Uzasadnienie zaskarżonego postanowienia jest bowiem co prawda lakoniczne, jak jednak wskazuje się w utrwalonym orzecznictwie (zob. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 kwietnia 2015 roku, sygn. akt I ACa 1067/14, LEX nr 1711373) naruszenie wymagań, jakim winno odpowiadać uzasadnienie orzeczenia sądu, może być ocenione jako mogące mieć istotny

wpływ na wynik sprawy w sytuacjach tylko wyjątkowych, do których zaliczyć można takie, w których braki w zakresie poczynionych ustaleń i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej. Tego rodzaju zasadniczych wad motywy zaskarżonego postanowienia nie zawierają, a weryfikacja samego rozstrzygnięcia jest możliwa – Sąd Okręgowy, uznając bowiem za uprawdopodobnione roszczenie strony powodowej, w sposób wyraźny odniósł się do jej twierdzeń wskazanych w uzasadnieniu wniosku o udzielenie zabezpieczenia, które szczegółowo przytoczył. Tym samym jasne jest, że Sąd Okręgowy przychylił się do wniosku powoda dzieląc zawartą w nim argumentację, można więc odtworzyć sferę motywacyjną zaskarżonego postanowienia.

Rację ma strona pozwana co do tego, że roszczenie strony powodowej o stwierdzenie bezskuteczności czynności prawnej wniesienia aportem spornych udziałów z powołaniem się na przepisy o skardze pauliańskiej nie jest dostatecznie uprawdopodobnione, z uwagi na upływ terminu, o którym mowa w art. 534 k.c. Czynność prawna, o której mowa w pozwie, miała miejsce 12 sierpnia 2011 roku, zaś nawet gdyby przyjąć pogląd prawny wyrażany przykładowo przez P. M. (w: red. E. Gniewek, P. Machnikowski [red.] Kodeks cywilny. Komentarz, Legalis/el., uwagi do art. 534 k.c.), zgodnie z którym datę zaskarżonej czynności należy rozumieć jako datę zaistnienia ostatniego elementu stanu faktycznego zaskarżonej czynności (a więc w przypadku czynności, których skuteczność uzależniona jest od wpisu do księgi wieczystej – datę wpisu), to wskazać trzeba po pierwsze, że wpis do księgi wieczystej nie jest czynnością, od której zależy skuteczność wniesienia prawa własności nieruchomości aportem do spółki z o.o. Inaczej jest z przeniesieniem prawa użytkowania wieczystego (art. 27 u.g.n.), lecz w niniejszej sprawie wpis prawa użytkowania wieczystego pozwanej spółki na nieruchomości o nr KW (...) miał miejsce 27 września 2011 roku, co wynika z dostępnego dla każdego w formie elektronicznej odpisu wskazanej księgi wieczystej. W wypadku więc obu tych praw pozew został złożony po upływie terminu, o którym mowa w art. 534 k.c. Termin ten jest terminem zawitym (prekluzyjnym) i brak jest podstaw, by stosować do niego w drodze analogii przepisy o przedawnieniu, w tym art. 123 k.c. dotyczący przerwania biegu przedawnienia.

Wskazać jednak należy, że podstawą wniosku o udzielenie zabezpieczenia, który został uwzględniony zaskarżonym postanowieniem, jest żądanie ustalenia nieważności czynności prawnej z 12 sierpnia 2011 roku. W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszym postępowaniu zażaleniowym nie ma znaczenia, czy roszczenie to jest roszczeniem głównym, czy ewentualnym (jakkolwiek kwestia to powinna zostać jednoznacznie sprecyzowana przez powódkę), nie ma bowiem przeszkód procesowych dla udzielenia zabezpieczenia roszczenia zgłoszonego jako ewentualne, jeżeli jest to objęte wnioskiem. W tym zaś zakresie trzeba wskazać, że istnieją na gruncie stanu faktycznego powołanego przez stronę powodową podstawy do uznania za uprawdopodobnione roszczenia o ustalenie wskazanej w pozwie czynności prawnej za nieważną z uwagi na jej pozorność. Pozorność w rozumieniu art. 83 k.c. ma miejsce wówczas, gdy strony swobodnie i z rozmysłem tworzą czynność prawną ujawnioną, której treść nie stanowi odzwierciedlenia ich rzeczywistych zamiarów. Jedną z wyróżnianych w doktrynie postaci pozorności jest tzw. pozorność czysta (bezwzględna, absolutna), kiedy to strony, dokonując czynności prawnej, nie mają zamiaru wywołania żadnych skutków prawnych. W ich sferze prawnej nic się nie zmienia, a jedynym celem ich zachowania jest stworzenie u innych przeświadczenia, że czynność prawna, w takiej postaci jak ujawniona, została w rzeczywistości dokonana. Jako przykład pozorności bezwzględnej wskazuje się w doktrynie np. dokonanie pozornej umowy darowizny mimo braku woli przeniesienia własności (zob. P. Sobolewski w: K. Osajda [red.], Kodeks cywilny. Komentarz, Legalis/el., uwagi do art. 83 k.c.). Strona powodowa wskazuje, że dłużnik K. K. przeniósł wartościowy majątek na pozwaną spółkę - w której współnikiem większościowym jest spółka prawa słowackiego (...).R.O., której z kolei jedynym udziałowcem jest dłużnik - zaś uzyskane w zamian udziały w spółce zbył na rzecz (...). Przebieg tych czynności wskazuje na to, że celem działania stron zaskarżonej czynności prawnej mogło być przeniesienie prawa własności i prawa użytkowania wieczystego na inny podmiot bez zamiaru wywołania skutków prawnych takiej czynności, skoro dłużnik w istocie cały czas posiada pełną kontrolę nad wskazanymi w pozwie nieruchomościami. W ocenie Sądu Apelacyjnego tak ujęte roszczenie strony powodowej jest uprawdopodobnione. Zaznaczyć przy tym należy, że zaskarżoną przez powódkę czynnością jest wniesienie wskazanych w pozwie praw aportem do spółki, nie zaś samo zawarcie umowy spółki, strona powodowa nie twierdzi zaś – jak chciałaby żaląca – że pozwana spółka jest podmiotem pozornym.

Uprawdopodobniony jest również interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia – rację ma bowiem Sąd Okręgowy co do tego, że brak orzeczenia o zakazanie zbywania prawa własności i prawa użytkowania wieczystego przedmiotowych nieruchomości może umożliwić spółce pozwanej ich wyzbycie się, a to, mając na uwadze rękojmię dobrej wiary ksiąg wieczystych, może spowodować uniemożliwienie osiągnięcia celu niniejszego postępowania. Również i ewentualne obciążenie przedmiotowych nieruchomości może powodować niemożność osiągnięcia celu niniejszego procesu.

Nie są przy tym uprawnione zarzuty strony pozwanej dotyczące rzekomej nadmiernej uciążliwości wskazanego przez powodową spółkę sposobu zabezpieczenia. Żaląca wskazuje, że zakaz obciążania wskazanych w pozwie nieruchomości utrudni jej ewentualne uzyskanie kredytów na prowadzenie działalności gospodarczej, jednak na gruncie art. 730¹ § 3 k.p.c. sąd, udzielając zabezpieczenia, wyważyć musi interesy zarówno obowiązanego, jak i uprawnionego, po to, by zapewnić mu odpowiedni stopień ochrony. W tym kontekście wskazać należy, że pozwana nie podaje żadnych konkretnych okoliczności na temat tego, na czym polega w chwili obecnej jej działalność gospodarcza i jakim celu chciałaby pozyskiwać kredytowanie. Biorąc zaś pod uwagę interes strony powodowej w tym, by mogła liczyć w przyszłości na osiągnięcie celu niniejszego postępowania, tj. ostatecznie uzyskać możliwość egzekucji swojej wierzytelności, jak również i to, że pozwana nie proponuje żadnego innego sposobu zabezpieczenia, nie wydaje się, by można było mówić o obciążeniu żalącej zabezpieczeniem ponad potrzebę.

Niezrozumiałe są nadto zarzuty naruszenia art. 755 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Pozwana nie uzasadnia szerzej tych zarzutów, trudno więc prawidłowo się do nich odnieść. Przy przyjęciu zaś, że zarówno roszczenie, jak i interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia są w niniejszej sprawie uprawdopodobnione, właśnie te przepisy są podstawą zaskarżonego postanowienia.

W tym stanie rzeczy zażalenie oddalono, na zasadzie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. O kosztach postępowania zażaleniowego orzeknie Sąd Okręgowy w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, na zasadzie art. 745 § 1 k.p.c.

SSA Jerzy Bess SSA Andrzej Struzik SSA Paweł Rygiel